

Teruggang kievitenstand en Ijipaaisykjen

In de rubriek Reacties staat een stukje van de heer Roodbergen onder de titel ‘Teruggang kievitenstand heeft niets te maken met Ijipaaisykjen’ over het rapen van kievitseieren (*het Vogeljaar* 63(2)117-119). Omdat er in het stuk nogal wat onjuistheden staan en omdat mijn naam daar bij herhaling in genoemd wordt, hierbij mijn reactie op dat stuk. Ik zal mij daarbij beperken tot de feiten en niet ingaan op ‘romantische argumenten’ als het ‘dichter bij de natuur staan’ van de eierrapers. Waar het werkelijk om draait en wat maar niet tot de Friese eierrapers wil doordringen, is dat het feitelijk een puur juridische kwestie is. Het al of niet schadelijk zijn van het rapen van eieren speelt in de hele juridische discussie geen enkele rol. De Vogelrichtlijn verbiedt het rapen van de eieren van alle beschermde vogels. Daar is onder bepaalde voorwaarden een uitzondering op mogelijk, maar volgens De Faunabescherming valt consumptie van de eieren niet onder de mogelijke uitzonderingen. Helaas denkt de Raad van State daar anders over, maar er zijn meer eisen waaraan voldaan moet worden. Er mag niet meer uit de natuur worden weggenomen dan overeenkomt met één procent van de jaarlijkse natuurlijke sterfte. Dat heeft aanleiding gegeven tot ingewikkelde en nauwelijks betrouwbare berekeningen, waarover heel wat

af geprocedeerd is. Net als over de eis, dat de Friese broedvogelpopulatie van de Kievit zich in een ‘gunstige staat van instandhouding’ dient te bevinden. Dat kan je volgens De Faunabescherming onmogelijk volhouden, als de populatie in twintig jaar gehalveerd wordt. Wanneer de trend zich voortzet, broedt er in 2032 geen enkele Kievit meer in Friesland. Wat bij de Raad van State in 2015 uiteindelijk van doorslaggevend belang was, is dat de Kievit als broedvogel vrijwel verdwenen is uit regulier, puur economisch beheerd grasland. Zolang de provincie Friesland niet kan aantonen, dat het met deze weidevogel goed gaat in gewone weilanden, mag zij geen ontheffing verlenen voor het rapen van eieren. En het is voor iedereen die weleens in de weidegebieden van Noordwest- en Zuidwest-Friesland komt, volstrekt duidelijk, dat de Kievit daar als broedvogel zo goed als verdwenen is. Er is ook geen enkele aanwijzing dat die situatie zich ooit nog ten goede zal keren.

Is het rapen van eieren schadelijk voor de Kievit? Om die vraag te beantwoorden heeft je niet gestudeerd te hebben. Natuurlijk is het schadelijk! Een vrouwtje Kievit investeert enorm in een legsel. Het gewicht van een legsel van vier eieren is net zoveel als dat van een volwassen Kievit. De eieren van een tweede legsel zijn aanmerkelijk lichter. Ze komen bovendien uit op een buitengewoon ongunstig tijdstip: eind april-begin mei, als er voor het eerst gemaaid wordt. Daar is voor kleine kuikens geen ontsnappen aan. Heel belangrijk is dat uitsluitend de jongen die vroeg in het jaar uit het eerste legsel worden geboren, al het volgende jaar in staat zijn om te broeden. Bil c.s. hebben daar lang geleden al in *het Vogeljaar* over gepubliceerd (Bil et al. 1988). Dat er van die vroege broedsels toch nooit iets terecht zou komen, is onzin. Het is natuurlijk ook te gek voor woorden, dat Friezen beter dan de Kieviten zelf weten wanneer ze eieren moeten leggen. Darwin zou zich in zijn graf omdraaien wanneer hij dit hoorde.

Wetenschappelijk onderzoek dat aantoonde dat het rapen van eieren niet schadelijk is voor de Kievit, bestaat niet. Er is domweg nooit echt onderzoek naar gedaan. Zowel ‘kievitenprofessor’ Herman Klomp als Albert Beintema heeft dat bevestigd. Er is wel onderzoek dat aantoonde dat ‘nazorg’ gemakkelijk nadelig kan zijn voor het broedresultaat. Uit het grote Sovon/Alterra-onderzoek naar de predatie

Net als elders in het land nemen ook in Fryslân de aantallen Kieviten sterk af.
Foto: Marcel Kammen.

van weidevogelbroedsels, blijken deze ‘beschermingsactiviteiten’ zelfs de belangrijkste oorzaak voor het verloren gaan van legsels. Iedere keer dat iemand het veld in gaat om nesten te markeren, kost dat tien procent van de legsels. Aangezien dat gemiddeld driemaal per seizoen gebeurt, gaat dertig procent van de legsels verloren door dit soort activiteiten. Die zijn daarmee de belangrijkste oorzaak van het verlies. Belangrijker dan welke predator ook. Natuurlijk zijn de Friezen van mening, dat dit misschien geldt voor domme Hollanders, maar zeker niet voor henzelf. De oorzaak is natuurlijk, dat allerlei dieren de sporen van de nazorgers volgen en dat de merktekens ook voor kraaien een niet mis te verstane aanwijzing vormen. Alleen als bij wijze van spreke de volgende dag een boer het land gaat bewerken, heeft het zin een legsel te beschermen. Blijft het feit dat ze dan toch vóór die tijd moeten zijn gelokaliseerd, met alle risico’s van dien.

Kritisch Faunabeheer een afsplitsing van Vogelbescherming? Niet één van de initiatiefnemers van Kritisch Faunabeheer was lid van Vogelbescherming. Natuurlijk niet, Vogelbescherming werd in de jaren zeventig van de vorige eeuw bestuurd door mensen uit de jachtwereld. Zij zijn voor een groot deel later lid geworden, alleen om aan deze situatie een

eind te maken. Met steun van de onvolprezen oud-eindredacteur van *het Vogeljaar*: Jaap Taapken.

■ H. Niesen, voorzitter De Faunabescherming, e-mail: harmniesen@gmail.com.

LITERATUUR:

Bil, W. & J. Schuurs (1988): Kievitseierenrapen, een achterhaalde traditie. *het Vogeljaar* 36(4):148-151.

Reactie van Sake Roodbergen

Ja, Harm Niesen heeft gelijk als hij schrijft dat de discussie over wel of niet kievitseieren zoeken een puur juridische kwestie is. Dat was niet zo, maar de Flora- en faunawet van april 2002 heeft dat ervan gemaakt. Vóór die tijd ging je meestal direct na het arriveren van de Kieviten al eens het land in. Dan vond je een kievitsei en na de sluitingsdatum begon je met de nazorg. Dan kwam – in Fryslân – geen mens meer in het veld. Nu moet je ontheffing vragen en dat is aan een reeks van ambtelijk vastgestelde en beschreven voorwaarden gebonden en voor je het weet voldoe je niet aan één daarvan en .. is het een juridisch gevecht. Prachtig? Of treurigmakend? Geen enkele provincie, met uitzondering van Fryslân, vraagt dus ontheffing aan de Gedeputeerde Staten. De wens, lust, kracht, organisatie (vul maar in) ontbreekt elders! Een natuurlijke gang van zaken die blijdschap, genoegen, opgetogenheid opleverde (een Fries spreekt van 'opteinens') is ons per april 2002 onmogelijk gemaakt: zinloze, sterker: contraproductieve mensenpesterij van randstedelijke (?) mensen die de juiste ethische weg naar/in de natuur kennelijk kwijt zijn!

Ja, Niesen heeft ook gelijk als hij schrijft dat het broedbestand aan Kieviten in de provincie Fryslân daalt, aardig sterk, net zoals in alle andere Nederlandse provincies. De daling is West-Europees. In Noorwegen in de laatste vijftientig jaar van rond 80.000 broedparen naar 10.000! Reden: de moderne landbouw. Deze oorzaak is onweerlegd.

Niesen heeft echter ongelijk bij het betoog over de 1%-norm. De Europese Commissie heeft in oktober 2003, reagerend op de klacht die Harm c.s. in 1999 in Brussel neerlegde, geoordeeld dat de eierzokerij, zeker in combinatie met beschermen, een traditioneel gedrag is dat voldoet aan de (ecologische) eisen van de Europese Vogelrichtlijn, maar wel onder de voorwaarden van kleine

hoeveelheden en controle. De 1%-norm is door de rechters geïntroduceerd hoewel die alleen voor roodwild ed. gecreëerd is. Maar men 'wist niets beters te bedenken'. Grote flauwekul natuurlijk om het doden van een volwassen dier te vergelijken met het oprapen van ei dat na tien dagen weer vervangen is, en dat tot vier, vijfmaal toe (het reproductie van de opportunist Kievit is inderdaad groot, vele malen groter dan dat van de grutto; zie Rinkel, Klomp en anderen). Een tamelijk willekeurige norm dus -door de rechters op ondoorgrondelijke, absurde wijze verabsoluteerd; die rechters kunnen er wat van! Harm Niesen heeft ook ongelijk als hij beweert dat het zoeken en rapen van kievitseieren schade doet de stand. Hoe vaak Harm deze borrelpraat ook roept. Men leze bijvoorbeeld de interessante brief van drs. Wim ter Keurs en dr. Maurice Kruk van de afdeling Milieubiologie van de Leidse Universiteit van 17 februari 1993, twee weken voor de – nog veel interessantere – zitting van de Tweede Kamer over het kievitseierenzoeken. (Ik zat op de tribune en bloos nu nog vanwege de complimenten die de BFWV ontving). Ik citeer één alinea uit de 'handelingen' van de zitting, van de CDA-woordvoerder A.H. (Berry) Esselink, die kort daarna veel te vroeg overleed: 'Een sterk geïndustrialiseerd en dichtbevolkt land verdringt natuur en dus ook in het wild levende vogels. Dat verplicht om al het mogelijke te doen om goede bescherming te bieden waar dat nodig is. Dat verplicht ook om maatschappelijke adhesie voor natuurbescherming zo goed mogelijk om te zetten in concrete daden en mensen daar ook de gelegenheid te bieden. Dat kan van de wetgever enige souplesse vragen. De weg die rechtstreeks naar een doel gaat, is wellicht niet altijd de beste. Soms is een omweg zelfs wat beter'.

Op die 'omweg' bevindt zich de BFWV, met it ljpaaissykjen als een natuurlijk, ecologisch onschuldig en inspirerend begin. Die weg naar Rome lijkt mij beter dan het simpele eendimensionale verbodsbord, dat het einde van alles is. Lees mijn boek BFWV in vogelvlucht en perspectief (1999) over de BFWV sinds haar oprichting in 1947. Ik heb nog een tiental exemplaren.

■ Sake Roodbergen, e-mail: roodbergen@upcmail.nl.